

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ȘTIINȚĂ ȘI TEHNOLOGIE
POLITEHNICA BUCUREȘTI
CENTRUL UNIVERSITAR DIN PITEȘTI
FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE
ȘCOALA DOCTORALĂ *FILOLOGIE***

**RECUPERAREA SINELUI PRIN POEZIA DE INSPIRAȚIE RELIGIOASĂ.
DESTINUL LIRIC AL PREOȚILOR-POEȚI**

REZUMAT

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. habil. Mina-Maria RUSU

Student-doctorand:

Ioana ANUȚEI (IORDACHE)

PITEȘTI

2024

CUPRINS

INTRODUCERE	4
PARTEA I – RECUPERAREA SINELUI PRIN POEZIA DE INSPIRAȚIE RELIGIOASĂ	12
CAPITOLUL 1. POEZIA CA MODALITATE DE EXPRIMARE A SINELUI DIN PERSPECTIVĂ INTERDISCIPLINARĂ	12
1.1 Nevoia de poezie religioasă	12
1.2 Poezia – reflecții asupra lumii	21
1.3 Rolul poeziei în recuperarea sinelui	27
CAPITOLUL 2 - PARTICULARITĂȚILE POEZIEI DE INSPIRAȚIE RELIGIOASĂ	30
2.1. Decodificarea poeziei religioase	30
2.2 Limbajul și expresivitatea textului poetic	33
2.3 Imaginarul artistic – metamorfozele sacrului	41
2.4 Teme – simboluri – motive	47
2.5 Legătura dintre preoție și poezie	49
2.6 Influența lui Nichifor Crainic	56
CAPITOLUL 3. POEZIA MISTICĂ - O EXPERIENȚĂ A SACRULUI	57
3.1 Critica literară despre poezia religioasă	57
3.2 Poezia preoților poeți - privire panoramică	72
PARTEA A II A - DESTINUL LIRIC AL PREOȚILOR POEȚI	80
CAPITOLUL 4. POEȚI AI TIMPULUI LIRIC	80
4.1 Criteriile selecției	81
4.2. SFÂNTUL IOAN IACOB DE LA NEAMȚ HOZEVITUL – CUVÂNTUL SFÂNT	86
4.2.1 Opera	86
4.2.2 Imaginarul poetic ca oglindire a sacrului	93
4.2.3 Portretul Maicii Domnului ca simbol al desăvârșirii	106
4.2.4 Filonul mistic - meditație asupra condiției umane	108
4.2.5 Alegoria ca stil definitiv	112
4.2.6 Aspecte stilistice	116
4.3 ZORICA LAȚCU – SUFERINȚĂ ȘI HAR	129
4.3.1 Opera	129
4.3.2 Imaginarul poetic ca oglindă a sacrului	133
4.3.3 Lumina ca simbol al misticii	139

4.3.4 Poezia ca formă de integrarea a structurilor bizantine	142
4.3.5. Ascunderea suferinței în spatele iubirii de Hristos	147
4.3.6 Teme – simboluri – motive	149
4.3.7 Estetica poeziei	153
4.3.8 Aspecte stilistice la poeta Zorica Lațcu	156
4.4 IOAN PINTEA – METAFORA SACRĂ A LUMII	160
4.4.1 Ioan Pîntea– „un optzecist întârziat”	160
4.4.2 Angajarea poetică în exprimare a frumuseții	163
4.4.3 Imaginarul poetic – sacrul și „viața pe miriapod”	167
4.4.4 Între preoție și poezie	177
4.4.5 Suferința mascată în zbuciumul creației	180
4.4.6 Filonul mistic – prilej al marilor descoperiri	183
4.4.7 Conexiunea cu predecesorii	185
4.4.8 Prelucrarea stratului autohton	191
4.4.9 Arta poetică în slujbele de canonizare	197
4.4.10 Teme – simboluri – motive	199
4.4.11 Structura stilistică a imaginarului poetic	206
CAPITOLUL 5. ROLUL POEZIEI PREOTULUI-POET ÎN SUSȚINEREA MORALĂ A OMULUI CONTEMPORAN	213
5.1 Condiția omului contemporan	213
5.2 Susținerea omului contemporan în viziunea celor trei poeți	218
BIBLIOGRAFIE	224
I. SURSE PRIMARE	224
A. Antologii	225
B. Colecția Părinți și Scriitori Bisericești:	225
C. Dicționare	226
D. Istorii literare	226
E. Volume de teorie și critică literară	227
E.1 Articole și studii de critică literară din volume	230
E.2 Articole din periodice	230
F. Ediții ale Bibliei	233
F.1 Studii mitologice și filosofice	233
F.2 Studii teologice.	234
G. Surse electronice	237
ANEXE	238

REZUMAT

Lucrarea noastră, *Recuperarea sinelui prin poezia de inspirație religioasă. Destinul liric al preoților poeți* își propune pătrunderea într-o zonă specială și ignorată a liricii românești, situată la confluența poeziei cu teologia. Într-o societate materialistă, secularizată și distorsionată spiritual, omul modern are nevoie să trăiască într-un spațiu diferit al curățirii de acumulările cotidiene. Poezia religioasă, creștină, oferă un răgaz celor aflați în căutarea sinelui, a valorilor morale pierdute sub presiunea vieții și a dezrădăcinării. Scoaterea din ignoranță a omului, din obișnuința vieții și ghidarea spre valorile fundamentale pare o provocare constantă pentru scriitori. Nevoia de sacru specifică ființei umane transcende timpul și revine artistic fără a se perima. Omul contemporan simte copleșitor nevoia eliberării interioare și a contactului cu universul rafinat al sacralului. Încărcătura stresantă a existenței îi impune găsirea unor soluții și re-facerea legăturii cu divinitatea, posibilitatea umplerii golului interior se poate realiza prin diferite experiențe, revelații interioare sau întâlniri providențiale cu texte poetice religioase.

Ne propunem să realizăm o cercetare interdisciplinară, să unim viziuni diferite ale literaturii și teologiei, având în vedere că vom pătrunde în universul literar al unor autori inediți din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Poeții care au o formație teologică au fost, de-a lungul timpului, supuși criticii literare, integrându-i într-o ierarhie a valorilor care poate fi revizuită. În privința preoților-poeți contemporani, se remarcă o diversitate valorică a creației lor, mergând de la versificații simple, cu unele scilipiri poetice până la o poezie rafinată, trecută prin domeniul teologic, ca printr-un filtru valoric din perspectiva tematicii abordate, dar și prin acela al cititorului și al criticii literare. Clasificări, încadrări în liniile generale dezvoltate de poezie relevă cel puțin două categorii de autori lirici de formație teologică. Prima îi vizează pe acei poeți care au îmbrăcat haina monahismului, iar a doua se referă la preoții de mir. Din prima categorie, unii au fost canonizați pentru viața lor exemplară, alții au rămas în istoria bisericii, fără a fi băgați în seamă ca poeți, iar câțiva dintre aceștia scriu și publică poezii în presa de sorginte teologică, sau chiar în volume. Având în vedere acest aspect, este evident faptul că valoarea liricii poezilor preoți și monahi este deseori discutabilă din perspectiva strictă a literaturii, a valorii lor estetice și culturale. Cei care sunt autorii unei poezii care valorifică fidel surse teologice se bucură de recunoaștere în mediul strict teologic, deoarece manifestă fidelitate față de conceptele religioase și de confesiunea căreia îi aparțin, creațiile lor fiind socotite ca având valoare pedagogică.

Din lista destul de bogată a preoților-poeti, pentru cercetarea noastră doctorală, am ales trei nume, având la baza selecției criteriul timpului și al calității lor în spațiul canonicului. Mai întâi am aprofundat creația unui sfânt care a trăit destul de aproape de zilele noastre (1913-1960), Sfântul Ioan Iacob de la Neamț, cunoscut și sub numele de Ioan Iacob Românul sau Hozevitul, care a fost canonizat, deși a trăit doar 47 de ani în nevoință, smerenie și post, ca un adevărat pustnic. Ne-am oprit asupra operei sale, având conștiința faptului că, din punct de vedere literar, aceasta nu are de o valoare apreciabilă. Din punctul de vedere teologic, scrierile sale sunt expresii rafinate ale harului, ale identificării ființei, prin asumare, cu toate regulile canonului, opera sa fiind o expresie a relației speciale dintre om, sfânt și Dumnezeu. Ceea ce ne-a determinat să îi dedicăm un capitol din prezenta teză este specificitatea cuvântului său, care nu s-a născut din constrângeri teologice și nici poetice, ci s-a construit ca o punte între om și Dumnezeu, ca un spațiu deschis către suferința cu rost, spre purificarea morală și, în final, ca un loc în care ființa trecătoare se convertește în perenul divin, asumându-și o îndumnezeire, ca schimbare de stare.

Din aceeași serie a suferinței omenești am ales-o pe Zorica Lațcu, monahia Teodosia de la Mănăstirea Vladimirești, născută destul de aproape de Ioan Iacob, în 1917, dar având un destin total diferit față de al acestuia. Destinul i-a hărăzit o suferință fizică de la naștere, dar mintea ei strălucită a dus-o, prin studii universitare temeinice, în categoria intelectualilor rasați ai timpului în care a trăit. La un timp, decide să se retragă din viața lumească și să îmbrace haina monahală, în căutarea lui Dumnezeu și a mântuirii. Deși nu a fost canonizată pentru suferința ei, viața i-a fost un model de demnitate în asumarea suferinței și pentru rafinarea cuvântului prin cultură și har. Dacă Ioan Iacob nu se înscrie în galeria poezilor autentici, rămânând un model de viață trăită strict sub canonul teologiei, Zorica Lațcu a fost o poetă profundă, a cărei operă relevă două direcții creație: una filologică, estetică, filosofică, iar alta teologică – un substrat-filtru pentru esențializarea cuvântului prin raportare la Logosul divin. Poezia ei a atras atenția criticii literare, fără a stârni însă un interes aparte. Complexă din punct de vedere cultural, lirica sa are un filon profund din cultura clasică, motiv pentru care versurile sale sunt încărcate de rafinement, profunzime, stil poetic, valoare artistică. Inspirația de natură teologică produce o poezie cu aură intelectuală, la care se adaugă și efectul suferinței din temnițele comuniste. Căutarea și găsirea lui Dumnezeu este, în poezia Zoricăi Lațcu, un drum inițiativ în căutarea sinelui.

Al treilea poet asupra operei căruia ne-am oprit este contemporanul nostru, Ioan Pinte, aparținând unei tipologii clare a intelectualului de sorginte teologică și a omului de cultură, definit prin viața preotului de mir. Acesta s-a născut foarte aproape de momentul morții lui Ioan Iacob Românul, iar Zorica Lațcu i-a fost contemporană până în anul 1990, adică aproape trei

decenii. Vocația de om de cultură își va spune cuvântul de timpuriu, încă din anii de școală, când a debutat în revista *Limba și literatura română*, seria pentru elevi (1975) continuând semnificativ și cu un debut poetic din zorii tinereții, în *Antologia de poezie Alpha 85* (1985). Este preot de mir, implicat în viața culturală a orașului natal, Bistrița-Năsăud, unde conduce Biblioteca Județeană. Poezia sa a fost mereu în atenția criticii literare, astfel încât opiniile despre valoarea estetică a creației sale i-au adus calitatea de membru al Uniunii Scriitorilor din România. Extrem de importantă pentru evoluția sa culturală, literară a fost aplecarea către confesiune, materializată în convorbiri, eseuri, jurnale, în care se regăsesc nu doar mărturisirile unor oameni de cultură sau prelați, ci și vibrația personală la experiențele unor personalități care i-au marcat existența poetică. Aprofundarea acestei armonizări a continuat prin asumarea rolului de om de cultură care a îngrijit apariția unor cărți despre Steinhardt, ca model uman, teologic și cultural. Diversitatea tematică a cărților care, într-un fel sau altul, îi poartă semnătura vine să confirme că Ioan Pinteș este poet și deopotrivă preot, purtând în faptă conștiința profesiei de ”doctor de suflete”.

Dar tratarea *in extenso* a creației celor trei o vom face în corpul tezei, încercând o demonstrare a faptului că legăturile temporale care par întâmplătoare și pe care le-am evocat mai sus creează în realitate o axă a destinului poetic al unor oameni care vin din universul teologic având o vocație culturală care se împletește cu harul, într-un timp situat între două milenii. Pe de altă parte, ne-am propus să conceptualizăm continuitatea harică dintre sfânt (Ioan Iacob), monah (Zorica Lațcu) și om (Ioan Pinteș), având ca linie directoare creația lor literară. Filonul teologic vine din viața și opera lui Ioan Iacob, pentru ca prin Zorica Lațcu să se creeze un melanj între suferința lumească și înălțarea teologică, apoi, prin Ioan Pinteș, să privim un destin cultural ca un semn al harului, iar cultura autentică drept loc de întâlnire a experiențelor de creație ale acestei categorii de poeți cu rădăcină teologică.

„Marile creații sunt rodul întâlnirilor cu Dumnezeu în Iubire, cu Acela Care este Creatorul a toate, întâlniri din care țâșnesc apoi, prin Cuvânt și cuvinte, iluminări, insuflări sau idei creatoare.”¹ susține cercetătoarea Maria Daniela Pănăzan, într-o carte rezultată în urma unei profunde cercetări doctorale.

În egală măsură, cercetarea noastră va urmări configurarea rolului poeziei religioase, de sorginte ortodoxă, în lumea contemporană, mai ales acum, la început de mileniu și pentru o societate în derivă, deusolată de amenințări și traume care țin de conceptele de *libertate* și

---

¹ Pănăzan, Maria Daniela, *Poezia religioasă românească. Eșeu monografic*, Cluj-Napoca, Editura Reîntregirea, 2006, p. 21.

identitate, relevându-i funcția cathartică. Ne-am propus să definim locul acestei poezii în literatura română și rolul preoților poeți în transmiterea mesajului divin, ca formă de susținere morală.

În abordarea noastră, vom aplica principiile interdisciplinarității, ca soluție de pătrundere în universul poetic, care permite unirea domeniului filologic cu cel teologic. Interdisciplinaritatea, ca metodologie specifică științei moderne, oferă posibilitatea cunoașterii fenomenelor din mai multe unghiuri. Abordarea interdisciplinară deschide calea spre a merge dincolo de abordările clasice pentru:

- (1) a stabili conexiuni între literatură și teologie, permițând studierea textului ca reflecție a mesajului teologic;
- (2) studierea relației dintre preot și poet, primul construit în canonul teologic și al doilea format în spiritul expresivității artistice;
- (3) studierea modului în care suferința este convertită poetic, ca o consecință a potențialului literar.

Găsim în interdisciplinaritate o nouă modalitate de abordare a liricii, care permite studierea contopirii preotului sub aripa poetului. Până în prezent, poezia Sfântului Ioan Iacob de la Neamț- Hozevitul nu a mai fost abordată la nivel de cercetare doctorală și nici poezia preotului contemporan Ioan Pinte, majoritatea lucrărilor existente fiind axate pe studiul diacronic al poeziei religioase sau pe studiul imaginarului religios.

În acest context, în lucrarea prezentă, încercăm să investigăm modalitatea în care poezia lor răspunde nevoilor omului contemporan. Aflarea răspunsului se face dintr-o perspectivă interdisciplinară, necesară pentru a depăși perspectiva disciplinară și a oferi oportunitatea de a uni puncte divergente și de a elimina prejudecata conform căreia un preot poet nu scrie o poezie de calitate. În acest context, putem vorbi de criterii care au influențat alegerea temei și traiectoria întregii lucrări. Astfel, este important de menționat de la început că subiectul lucrării și cercetarea sunt abordate din perspectiva licențiatului în teologie și filologie, care înțelege factorul determinant al conștiinței teologice, al misticului, împreună cu motivația interioară de transpunere totul în plan liric. Interdisciplinaritatea permite găsirea unui răspuns la nevoia de a scrie a preotului, cu precădere de exercițiu poetic ce îi oferă posibilitatea de a transmite pe lângă emoții și trăiri, valorile morale și culturale, spre transformarea omului contemporan. Poezia vine ca o prelungire a misiunii sacerdotale implantate adânc în ființa lor.

Realizarea acestei cercetări nu a fost lipsită de dificultăți și provocări. Astfel, a trebuit să depășim granițele unei abordări disciplinare, care urmăresc strict anumite criterii. Încercarea a fost una dificilă, un drum inițiativ de schimbare a unei mentalități cu privire la poezia religioasă, cu suișuri și coborâșuri. Sperăm ca teza rezultată să reprezinte un punct de reper în abordarea genului și deschiderea unei ferestre spre cer.

Materializarea suferinței, dirijarea acesteia spre devenire într-un răspuns la condiția umană este latura comună celor trei poeți uniți într-o adevărată trăire mistică. În același timp, cei trei sunt uniți sub aspectul cultural, operele lor, fie că e vorba de creații sau de traduceri sunt reflexul unei culturi profunde. Întrebarea care a stat la baza cercetării a fost ce îl determină pe preotul poet să scrie, iar privirea interdisciplinară ne-a permis un răspuns atât în spirit literar, cât și teologic.

Pornind de la acest aspect, am stabilit ca *obiectiv general* conturarea unei perspective interdisciplinare asupra misticii prin reflectarea ei în poezie ca recuperare a sinelui și rezolvare a suferinței omului contemporan, în comparație cu alte abordări ale poeziei religioase. De aici decurg *obiectivele specifice* care se doresc a fi atinse în realizarea tezei:

1. descrierea și evaluarea critică a sacrului și analizarea din perspectivă literară;
2. analizarea aspectelor legate de sinele omului și identificarea nevoii unei relații cu divinitatea din perspectivă interdisciplinară;
3. identificarea și analiza declanșării nevoii de exprimare în plan artistic a preotului și monahului din perspectivă interdisciplinară;
4. conturarea unei perspective interdisciplinare asupra suferinței umane și transferarea ei în poezie;
5. prezentarea argumentelor pentru care abordarea interdisciplinară permite completarea viziunii unei abordări disciplinare;
6. valorificarea interferențelor dintre poezie și teologie din perspectivă interdisciplinară, printr-o serie de studii aprofundate asupra operei autorilor aleși.

Întreaga lucrare este structurată în jurul ideii de recuperare a sinelui prin combinarea nevoii de sacru cu trăirea mistică, o modalitate de rezolvare a suferinței umane. Ideea de bază a studiului este că omul își găsește suport psihic și moral pe parcursul vieții în poezia religioasă, preoții poeți cunoscând foarte bine nevoile omului contemporan, răspunzând acestor nevoi prin creații accesibile, indiferent de profilul intelectual și cultural al cititorului.

Lucrarea este structurată în două părți: Partea I – *RECUPERAREA SINELUI PRIN POEZIA DE INSPIRAȚIE RELIGIOASĂ* și Partea a II-a – *DESTINUL LIRIC AL PREOȚILOR POEȚI*.

Capitolul 1 - POEZIA CA MODALITATE DE EXPRIMARE A SINLUI DIN PERSPECTIVĂ INTERDISCIPLINARĂ.

Acest capitol începe cu explicarea necesității abordării interdisciplinare a poeziei religioase, având în vedere posibilitățile și oportunitățile deschise la nivelul celor două domenii, literatura și teologia. Relația de complementaritate dezvoltată de interdisciplinaritate oferă posibilitatea conectării ideii de sacru și reflecția lui în conștiința umană. Omul caută, simte și se definește în raport cu sacrul.

Capitolul 2 – PARTICULARITĂȚILE POEZIEI DE INSPIRAȚIE RELIGIOASĂ

În acest capitol este evidențiat specificul poeziei religioase, dar și nevoia omului de acest tip de poezie, în căutarea sacrului și a raportării perpetue la această valoare supremă. O cercetare impune analiza modalităților de întrepătrundere a elementelor filologice cu cele teologice în atingerea scopului creatorului și presupune o argumentare stilistică. Textul poeziei religioase oferă un limbaj conotativ bogat, ecou al rugăciunilor străvechi ce necesită o reevaluare constantă. Sub lupa interdisciplinarității am pus creatorul de poezie religioasă și am creionat profilul preotului poet prin textul său liric. Motivația și nevoia de a scrie a oricărui autor o posedă și unii preoți care-și completează misiunea sacerdotală cu aceea de a se exprima liric. Construcția specială a poetului îl determină pe preot să se manifeste artistic, unii preoți poeți descoperă poezia prin preoție, iar alții ajung de la poezie la preoție, în ambele situații determinarea venind din dorința de a revela sublimul.

Poezia religioasă valorifică probleme legate de stil, estetică, semantică și sintaxă, chiar dacă este creată de preoți monahi sau preoți de mir. Aceste dimensiuni, în lumina interdisciplinarității, confirmă faptul că efortul artistic nu este limitat și nu trece în derizoriu.

Capitolul 3 – POEZIA MISTICĂ – O EXPERIENȚĂ A SACRULUI

Capitolul descrie nevoia de poezie religioasă a omului contemporan, ca modalitate de experimentare a sacrului dar și de vindecare a suferințelor și angoaselor provocate de o societate deabusolată. Cuvântul poetic oferă încărcătura benefică sufletului, ca o proiecție a Cuvântului lui Dumnezeu. Acesta scoate omul din spațiul profan și îl ghidează spre spațiul sacru, unde se poate regăsi, se poate recupera, în amintirea spațiului paradisiac.

De asemenea prezentăm o imagine a celor care au privit poezia religioasă ca pe un fenomen absolut necesar al contemplării și trăirii sacrului în plan mistic. Pentru aceasta este descris conceptul de mistică și modul de exprimare în spațiul poetic, poetul ca fire meditativă și reflexivă, caută existența lui Dumnezeu și are propriile trăiri. Versurile care reflectă relația poetului cu Dumnezeu în plan mistic sunt puse în relație cu cele ale preotului poet, pentru a crea conexiuni din perspectiva interdisciplinară. Studiul oferă comparativ modul în care apare filonul mistic în poezia românească și modul în care preoții poeți îl convertesc în vers.

Conținutul capitolelor din partea a II-a – *DESTINUL LIRIC AL PREOȚILOR-POEȚI* surprinde relația dintre cei trei poeți selectați ca studiu de caz și opera lor poetică.

Capitolul 4 – POEȚI AI TIMPULUI LIRIC.

În acest capitol sunt descrise criteriile alegerii preoților-poeți ca studiu, autori legați prin trăirea mistică intensă a relației cu Dumnezeu și recuperarea suferinței. Astfel prezentăm aspecte din viața Sfântului Ioan Iacob de la Neamț, canonizat de Patriarhia Română în 1992, viața poetei Zorica Lațcu, intrată în monahism în 1948 sub numele de Maica Teodosie și viața preotului contemporan Ioan Pinte.

SFÂNTUL IOAN IACOB DE LA NEAMȚ-HOZEVITUL – CUVÂNTUL SFÂNT.

În acest subcapitol este prezentată creația poetică a sfântului, trăitor mistic la cea mai înaltă treaptă a ascetismului, care lasă o creație limpede și plină de înțelesuri pentru ca mesajul să fie receptat cu ușurință. Poezia sa abordează temele necesare progresului spiritual și educației morale a omului contemporan ca importanța Sfintelor Taine în economia mântuirii și a pocăinței. Specifice stilului său sunt solilocviile și alegoriile, tocmai pentru a ajunge mai ușor la sufletul omului. De asemenea, viziunile sale asupra omului modern sunt cutremurătoare și îndeamnă la reflecție asupra condiției umane, singura salvare fiind în Hristos.

ZORICA LAȚCU – SUFERINȚĂ ȘI HAR.

În acest subcapitol sunt reflectate impresiile asupra poeziei unei persoane cu o cultură deosebită, specializată în filosofia antică care scrie în hexametri. Imaginarul ei metaforic abordează cu predilecție iubirea, văzută din perspectiva miresei, iar Hristos este Mirele mult așteptat. Ea trăiește iubirea în mod neașteptat, de la reverie, extaz până la contorsionarea în fața durerii Jertfei lui Hristos. Deși trăiește experiența închisorii, ea nu-și abandonează credința, ci transformă suferința în bucuria relații cu divinitatea.

IOAN PINTEA – METAFORA SACRĂ A LUMII.

În acest subcapitol pătrundem într-o zonă nouă, adaptată cerințelor poeziei postmoderniste și cercetăm creația unui preot contemporan care cunoaște problemele societății românești și durerile omului contemporan, pe care se străduiește să le amelioreze prin cuvânt. Trăirea mistică și raportarea la Dumnezeu se face dintr-o perspectivă inedită, destinată recuceririi și integrării omului de azi în universul calm al sacralului. Poetul simte pulsul lumii și nevoile contemporane prin realizarea unor legături între vechi și nou. Originalitatea creației sale rezultă din conectarea unor personalități culturale de azi cu cele care au marcat creștinismul sau literatura. Mesajul pare dominat de rolul creatorului și al menirii sale într-o lume ce pierde sensul vieții, integrând explicații metaforizate.

Capitolul 5 – ROLUL POEZIEI PREOTULUI POET ÎN SUSȚINEREA MORALĂ A OMULUI CONTEMPORAN.

Acest capitol atinge modul în care poezia religioasă și în special a preotului-poet răspunde la condiția umană și ajută în depășirea suferinței. Modelul trecerii prin suferință rămâne Iisus Hristos care jertfit fără vină, iartă și-și revarsă iubirea peste om. De asemenea oferim resortul moral în poezia închisorilor din perioada comunistă și cultura ca alternativă la suferință.

Lucrarea se încheie cu *CONCLUZIILE* asupra studiului și a rolului poeziei religioase în literatura noastră. În cadrul acestei teze, studiul poeziei religioase, a conștiinței poetice în lumina sacralului este făcută din prisma interdisciplinarității, ca o completare a dimensiunii disciplinare, deoarece interdisciplinaritatea permite intersectarea viziunii literare cu viziunea teologică. De asemenea, interdisciplinaritatea integrează sistemele de valori și permit analizarea fenomenului poeziei religioase din mai multe unghiuri, mai ales în situația celor trei poeți aleși care dispun de o bogată cultură teologică.

Din perspectiva interdisciplinară se produce o abordare generoasă a tematicii și conectarea cu trăirile interioare profunde pentru a pătrunde noi sensuri ale exprimării lirice. Preotul poet se distinge prin mai multe particularități, conștiința sacerdotală nu se desprinde de conștiința lirică și nici în sens invers. El este portretul creatorului dominat de ideea transmiterii de valori creștine prin oferirea exemplului personal. Poezia vine pentru preot ca oportunitatea de implementarea valorilor spirituale pe cale sensibilă, jonglând printre simboluri și semnificații pe care le induc cititorilor. Pătrunderea în conștiința cititorului este un remediu de al condiției umane, un răspuns al dorului de spațiul ontologic și în final de sacru.

Viziunea interdisciplinară permite interpretării creațiilor celor trei preoți poeți aleși ca fiind expresia la cel mai înalt grad a spiritualității românești în format liric. Deși au trăit în perioade diferite, în condiții de viață diferite, opera lor amprentată de valorile creștine ortodoxe,

reprezintă un demers sacerdotal în slujba societății ca răspuns la condiția umană și rezolvarea suferinței.

Am subliniat faptul că poezia religioasă răspunde nevoii de sacru, de vindecare interioară prin trăire mistică și redefinirea legăturii dintre om și Dumnezeu. Ortodoxia subliniază omul nu este scutit de suferință, dar depășirea ei se face cu ajutorul lui Hristos.

Necesitatea studierii interdisciplinare a poeziei religioase a preoților poeți. Am identificat mai multe motive pentru care studiul interdisciplinar al poeziei religioase este cel mai adecvat:

- Imaginarul poetic vine ca o necesitate a sacrului din om, imaginile artistice și metaforice prelucrează imagini biblice.
- Poezia religioasă este rezultatul unor persoane cu o înaltă cultură teologică, poezia lor unește cele două domenii, filologia și teologia.
- Poezia religioasă păstrează forma poetică, dar este individualizată de anumite trăsături și însușiri caracteristice prin care se distinge de alte tipuri de poezie.
- Necesitatea ca interdisciplinaritatea să unească dialogul dintre literatură și ortodoxie.
- Reconsiderarea poeziei religioase ca parte integrantă a literaturii române în lumina modernă a interdisciplinarității.

Luarea în considerare a acestor aspecte poate să schimbe atitudinea uneori ostilă a modului în care este tratată poezia religioasă și a preoților poeți ca autori. Ei sunt angajați ca orice poet în transferarea omului în lumină și frumos pentru a-l ajuta să-și depășească condiția umană și suferința.

Concluziile acestei teze ne demonstrează că poezia religioasă poate oferi surprize din punct de vedere literar, că ea nu contravine exigențelor literare. Preotul poet cunoaște foarte bine structura umană și răspunde nevoilor acestuia atât ca poet, cât și ca preot. Chiar dacă pare o poezie facilă, ea are un scop precis de a transmite un mesaj clar, ce ar putea fi modificat printr-o metaforizare și abstractizare excesivă. În schimb, preotul poet conștientizează misiunea sa și se expune liric pentru autenticitate și a implementarea valorilor morale creștine. Cuvintele alese izvorăsc din Cuvântul divin și aceasta se poate distinge cu ajutorul interdisciplinarității.

Considerăm că studiul poeziei religioase și destinul liric al preoților poeți, presupun un permanent efort de integrare a lor în panorama literaturii române. În acest sens, cercetătorul poate lua în considerare că în perioada în care poeții religioși se aflau în închisoare, Sfântul Ioan

Iacob de la Neamț scria și lăsa creștinătății un tezaur de învățăminte în format liric care poate fi valorificat. Un dialog între un literat și un teolog poate fi constructiv și productiv.

SUMMARY

Our work, *Recovering the Self through Religiously Inspired Poetry*. The lyrical destiny of the priest-poets aims to penetrate a special and ignored area of Romanian lyricism, located at the confluence of poetry and theology. In a materialistic, secularized and spiritually distorted society, modern man needs to live in a different space of cleansing from daily accumulations. Religious, Christian poetry offers a respite to those in search of the self, of moral values lost under the pressure of life and uprooting. Getting man out of ignorance, out of the habit of life and guiding him towards fundamental values seems to be a constant challenge for writers. The need for the sacred specific to the human being transcends time and returns artistically without becoming obsolete. Contemporary man overwhelmingly feels the need for inner liberation and contact with the refined universe of the sacred. The stressful load of existence requires him to find solutions and re-establish the connection with the divine.

We aim to carry out an interdisciplinary research, to unite different visions of literature and theology, given that we will enter the literary universe of unpublished authors from the second half of the twentieth century. Poets who have a theological background have been, over time, subjected to literary criticism, integrating them into a hierarchy of values that can be revised. As for the contemporary priest-poets, there is a value diversity of their creation, ranging from simple versifications, with some poetic sparkles to a refined poetry, passed through the theological field, as through a value filter from the perspective of the approached theme, but also through that of the reader and literary criticism. Classifications, framings in the general lines developed by poetry reveal at least two categories of lyrical authors with a theological background. The first refers to those poets who wore the robe of monasticism, and the second refers to the chiasm priests. From the first category, some were canonized for their exemplary lives, others remained in the history of the church, without being taken into account as poets, and some of them write and publish poems in the theological press, or even in volumes. Considering this aspect, it is obvious that the value of the lyrics of poets, priests and monks is often questionable from the strict perspective of literature, of their aesthetic and cultural value. Those who are the authors of a poem that faithfully capitalizes on theological sources enjoy recognition in the strictly theological environment, because they show fidelity to religious concepts and to the confession to which they belong, their creations being considered to have pedagogical value.

From the rather rich list of priest-poets, for our doctoral research, we have chosen three names, based on the criterion of time and their quality in the canonical space. First of all, we delved into the creation of a saint who lived quite close to the present day (1913-1960), Saint John Jacob of Neamt, also known as John Jacob the Romanian or the Hosevite, who was canonized, although he lived only 47 years in struggle, humility and fasting, as a true hermit. We have dwelt on his work, being aware of the fact that, from a literary point of view, it does not have an appreciable value. From the theological point of view, his writings are refined expressions of grace, of the identification of being, through assumption, with all the rules of the canon, his work being an expression of the special relationship between man, saint and God. What has led us to dedicate a chapter of this thesis to him is the specificity of his word, which was not born of theological or poetic constraints, but was built as a bridge between man and God, as a space open to suffering with purpose, to moral purification and, finally, as a place where the transient being becomes the divine perennial, assuming a deification, as a change of state.

From the same series of human suffering, we chose Zorica Lațcu, the nun Teodosia from the Vladimir Monastery, born quite close to Ioan Iacob, in 1917, but having a totally different destiny from him. Destiny gave her physical suffering from birth, but her brilliant mind led her, through thorough university studies, to the category of the shaved intellectuals of the time in which she lived. At one time, he decided to retire from worldly life and put on the monastic habit, in search of God and salvation. Although she was not canonized for her suffering, her life was a model of dignity in assuming suffering and refining the word through culture and grace. If Ioan Iacob does not belong to the gallery of authentic poets, remaining a model of life lived strictly under the canon of theology, Zorica Lațcu was a profound poet, whose work reveals two creative directions: one philological, aesthetic, philosophical, and the other theological – a substrate-filter for the essentialization of the word in relation to the divine Logos. Her poetry attracted the attention of literary critics, but without arousing any particular interest. Complex from a cultural point of view, his lyrics have a deep vein of classical culture, which is why his lyrics are loaded with refinement, depth, poetic style, artistic value. The theological inspiration produces a poetry with an intellectual aura, to which is added the effect of suffering in communist prisons. The search and finding of God is, in Zorica Lațcu's poetry, an initiatory journey in search of the self.

The third poet on whose work we have dwelt is our contemporary, Ioan Pinteș, belonging to a clear typology of the intellectual of theological origin and of the man of culture, defined by the life of the chism priest. He was born very close to the moment of the death of Ioan Iacob the

Romanian, and Zorica Lațcu was his contemporary until 1990, that is, almost three decades. The vocation of a man of culture will have its word early on, since his school years, when he made his debut in the magazine *Romanian Language and Literature*, the series for students (1975) continuing significantly with a poetic debut at the dawn of his youth, in the *Alpha 85 Poetry Anthology* (1985). He is a chrisim priest, involved in the cultural life of his hometown, Bistrița-Năsăud, where he heads the County Library. His poetry has always been in the attention of literary critics, so his opinions about the aesthetic value of his creation have earned him the status of member of the Romanian Writers' Union. Extremely important for his cult evolution was the inclination towards confession, materialized in conversations, essays, diaries, in which one can find not only the confessions of people of culture or prelates, but also the personal vibration to the experiences of personalities who marked his poetic existence. The deepening of this harmonization continued by assuming the role of a man of culture who took care of the appearance of books on Steinhardt, as a human, theological and cultural model. The thematic diversity of the books that, in one way or another, bear his signature confirms that Ioan Pinteia is a poet and a priest at the same time, carrying in deed the conscience of the profession of "doctor of souls".

But we will deal *extensively with* the creation of the three in the body of the thesis, trying to demonstrate the fact that the temporal links that seem random and that we have evoked above actually create an axis of the poetic destiny of people who come from the theological universe with a cultural vocation that is intertwined with grace, in a time between two millennia. On the other hand, we set out to conceptualize the graceful continuity between the saint (Ioan Iacob), the monk (Zorica Lațcu) and the man (Ioan Pinteia), having as a guideline their literary creation. The theological vein comes from the life and work of Ioan Iacob, so that through Zorica Lațcu a mixture of worldly suffering and theological elevation is created, then, through Ioan Pinteia, we see a cultural destiny as a sign of grace, and authentic culture as a meeting place for the creative experiences of this category of poets with theological roots.

"The great creations are the fruit of encounters with God in Love, with the One Who is the Creator of all, encounters from which then spring, through Word and words, illuminations, inspirations or creative ideas." ¹¹says researcher Maria Daniela Pănăzan, in a book resulting from a deep doctoral research.

Equally, our research will seek to configure the role of religious poetry, of Orthodox origin, in the contemporary world, especially now, at the beginning of the millennium and for a society adrift, disoriented by threats and traumas related to the concepts of *freedom* and *identity*,

revealing its cathartic function. We set out to define the place of this poetry in Romanian literature and the role of priest-poets in transmitting the divine message, as a form of moral support.

In our approach, we will apply the principles of interdisciplinarity, as a solution of penetration into the poetic universe, which allows the union of the philological and theological fields. Interdisciplinarity, as a methodology specific to modern science, offers the possibility of knowing phenomena from several angles. The interdisciplinary approach paves the way to go beyond classical approaches to:

- (1) to establish connections between literature and theology, allowing the study of the text as a reflection of the theological message;
- (2) the study of the relationship between priest and poet, the first constructed in the theological canon and the second formed in the spirit of artistic expressiveness;
- (3) the study of the way in which suffering is poetically converted, as a consequence of literary potential.

We find in interdisciplinarity a new way of approaching lyrics, which allows us to study the fusion of the priest under the wing of the poet. Until now, the poetry of Saint John Jacob of Neamț-Hozevite has not been approached at the level of doctoral research, nor has the poetry of the contemporary priest Ioan Pinteș, most of the existing works being focused on the diachronic study of religious poetry or on the study of the religious imaginary.

In this context, in the present work, we try to investigate the way in which their poetry responds to the needs of contemporary man. Finding out the answer is done from an interdisciplinary perspective, necessary to overcome the disciplinary perspective and provide the opportunity to unite divergent points and eliminate the prejudice that a priest poet does not write quality poetry. In this context, we can talk about criteria that influenced the choice of theme and the trajectory of the entire work. Thus, it is important to mention from the beginning that the subject of the work and the research are approached from the perspective of the graduate in theology and philology, who understands the determining factor of the theological consciousness, of the mystic, together with the inner motivation of transposing everything into a lyrical plane. Interdisciplinarity allows finding an answer to the priest's need to write, especially a poetic exercise that gives him the opportunity to transmit in addition to emotions and feelings, moral and cultural values, towards the transformation of contemporary man. Poetry comes as an extension of the priestly mission implanted deep in their being.

Carrying out this research was not without difficulties and challenges. Thus, we had to go beyond the boundaries of a disciplinary approach, which strictly follows certain criteria. The attempt was a difficult one, an initiatory path to change a mentality regarding religious poetry, with ups and downs. We hope that the resulting thesis will represent a landmark in approaching gender and opening a window to the sky.

The materialization of suffering, directing it towards becoming in a response to the human condition is the common side of the three poets united in a true mystical experience. At the same time, the three are culturally united, their works, whether they are creations or translations, are the reflection of a deep culture. The question that was the basis of the research was what determines the priest-poet to write, and the interdisciplinary view allowed us to answer both in a literary and a theological spirit.

Starting from this aspect, we have established as a *general objective* the outlining of an interdisciplinary perspective on mysticism by reflecting it in poetry as a recovery of the self and resolution of the suffering of contemporary man, compared to other approaches to religious poetry. From this derive the *specific objectives* that are intended to be achieved in the realization of the thesis:

1. the description and critical evaluation of the sacred and the analysis from a literary perspective;
2. analyzing aspects related to the human self and identifying the need for a relationship with the divinity from an interdisciplinary perspective;
3. identifying and analyzing the triggering of the need for artistic expression of the priest and monk from an interdisciplinary perspective;
4. outlining an interdisciplinary perspective on human suffering and transferring it to poetry;
5. presenting the arguments for which the interdisciplinary approach allows to complete the vision of a disciplinary approach;
6. capitalizing on the interferences between poetry and theology from an interdisciplinary perspective, through a series of in-depth studies on the work of the chosen authors.

The entire work is structured around the idea of self-recovery by combining the need for the sacred with mystical living, a way of solving human suffering. The basic idea of the study is that man finds psychological and moral support throughout his life in religious poetry, the

priest-poets knowing very well the needs of the contemporary man, responding to these needs through accessible creations, regardless of the intellectual and cultural profile of the reader.

The work is structured in two parts: Part I – *THE RECOVERY OF THE SELF THROUGH RELIGIOUSLY INSPIRED POETRY* and Part II – *THE LYRICAL DESTINY OF THE PRIEST-POETS*.

Chapter 1 - POETRY AS A WAY OF EXPRESSING THE SELF FROM AN INTERDISCIPLINARY PERSPECTIVE.

This chapter begins by explaining the need for an interdisciplinary approach to religious poetry, given the possibilities and opportunities open at the level of the two fields, literature and theology. The relationship of complementarity developed by interdisciplinarity offers the possibility of connecting the idea of the sacred and its reflection in the human consciousness. Man seeks, feels and defines himself in relation to the sacred.

Chapter 2 – THE PECULIARITIES OF RELIGIOUSLY INSPIRED POETRY

In this chapter, the specificity of religious poetry is highlighted, but also the need of man for this type of poetry, in search of the sacred and the perpetual relationship to this supreme value. A research requires the analysis of the ways of interpenetrating the philological elements with the theological ones in achieving the creator's goal and involves a stylistic argumentation. The text of religious poetry offers a rich connotative language, echoing ancient prayers that require constant reevaluation. Under the magnifying glass of interdisciplinarity we have put the creator of religious poetry and we have outlined the profile of the priest-poet through his lyrical text. The motivation and need to write of any author is also possessed by some priests who complete their priestly mission with that of expressing themselves lyrically. The special construction of the poet determines the priest to manifest himself artistically, some priest-poets discover poetry through the priesthood, and others reach from poetry to the priesthood, in both situations the determination coming from the desire to reveal the sublime.

Religious poetry capitalizes on problems related to style, aesthetics, semantics and syntax, even if it is created by monk priests or chism priests. These dimensions, in the light of interdisciplinarity, confirm the fact that the artistic effort is not limited and does not pass into ridicule.

Chapter 3 – MYSTICAL POETRY – AN EXPERIENCE OF THE SACRED

The chapter describes the need for religious poetry of contemporary man, as a way to experience the sacred but also to heal the sufferings and anxieties caused by a disoriented society. The poetic word offers the beneficial charge to the soul, as a projection of the Word of God. It takes man out of the profane space and guides him to the sacred space, where he can find himself, recover himself, in the memory of the paradisiacal space.

We also present an image of those who have regarded religious poetry as an absolutely necessary phenomenon of contemplation and experience of the sacred on a mystical level. For this, the concept of mysticism and the way of expression in the poetic space are described, the poet as a meditative and reflective nature, he seeks the existence of God and has his own feelings. The verses that reflect the poet's relationship with God on a mystical level are put in relation to those of the priest-poet, in order to create connections from an interdisciplinary perspective. The study compares the way in which the mystical vein appears in Romanian poetry and the way in which the priest-poets convert it into verse.

The content of the chapters of part II – *THE LYRICAL DESTINY OF THE PRIESTS-POETS* captures the relationship between the three poets selected as a case study and their poetic work.

Chapter 4 – POETS OF LYRICAL TIME.

This chapter describes the criteria for choosing priest-poets as a study, authors linked by the intense mystical experience of the relationship with God and the recovery of suffering. Thus, we present aspects of the life of Saint John Jacob of Neamt, canonized by the Romanian Patriarchate in 1992, the life of the poet Zorica Lațcu, who entered monasticism in 1948 under the name of Mother Teodosie and the life of the contemporary priest Ioan Pinteia.

SAINT JOHN JAMES OF NEAMȚ-HOSEVITUL – THE HOLY WORD.

This subchapter presents the poetic creation of the saint, a mystical living at the highest stage of asceticism, who leaves a clear and meaningful creation for the message to be easily received. His poetry addresses the themes necessary for the spiritual progress and moral education of contemporary man such as the importance of the Holy Mysteries in the economy of salvation and repentance. Specific to his style are soliloquies and allegories, precisely to reach the human soul more easily. Also, his visions of modern man are shocking and urge reflection on the human condition, the only salvation being in Christ.

ZORICA LAȚCU – SUFFERING AND GRACE.

In this subchapter are reflected the impressions on the poetry of a person with a special culture, specialized in ancient philosophy who writes in hexameters. Her metaphorical imagery predominantly approaches love, seen from the perspective of the bride, and Christ is the long-awaited Bridegroom. She experiences love unexpectedly, from reverie, ecstasy to contortion in the face of the pain of Christ's Sacrifice. Although she lives the experience of prison, she does not abandon her faith, but transforms suffering into the joy of her relationship with the divine.

IOAN PINTEA – THE SACRED METAPHOR OF THE WORLD.

In this subchapter we enter a new area, adapted to the requirements of postmodernist poetry and we investigate the creation of a contemporary priest who knows the problems of Romanian society and the pains of contemporary man, which he strives to alleviate through words. Mystical living and relating to God is done from a unique perspective, destined to reconquer and integrate today's man into the calm universe of the sacred. The poet feels the pulse of the world and contemporary needs by making connections between the old and the new. The originality of his creation results from the connection of some of today's cultural personalities with those who have marked Christianity or literature. The message seems to be dominated by the role of the creator and his purpose in a world that loses the meaning of life, integrating metaphorical explanations.

Chapter 5 – THE ROLE OF THE POETRY OF THE PRIEST-POET IN THE MORAL SUPPORT OF CONTEMPORARY MAN.

This chapter touches on the way in which religious poetry and especially that of the priest-poet responds to the human condition and helps to overcome suffering. The model of passing through suffering remains Jesus Christ who sacrificed without guilt, forgives and pours out his love on man. We also offer the moral spring in the poetry of prisons during the communist period and culture as an alternative to suffering.

The paper concludes with the CONCLUSIONS on the study and role of religious poetry in our literature. Within this thesis, the study of religious poetry, of poetic consciousness in the light of the sacred is done from the perspective of interdisciplinarity, as a complement to the disciplinary dimension, because interdisciplinarity allows the intersection of the literary vision with the theological vision. Also, interdisciplinarity integrates value systems and allows the phenomenon of religious poetry to be analyzed from several angles, especially in the situation of the three chosen poets who have a rich theological culture.

From the interdisciplinary perspective, there is a generous approach to the theme and the connection with deep inner experiences in order to penetrate new meanings of lyrical expression. The priest-poet is distinguished by several particularities, the priestly consciousness is not detached from the lyrical consciousness nor vice versa. It is the portrait of the creator dominated by the idea of transmitting Christian values by offering a personal example. Poetry comes to the priest as an opportunity to implement spiritual values in a sensible way, juggling between symbols and meanings that they induce in readers. Penetrating the reader's consciousness is a remedy for the human condition, a response to the longing for ontological space and ultimately for the sacred.

The interdisciplinary vision allows the interpretation of the creations of the three chosen poet-priests as the highest expression of Romanian spirituality in lyrical format. Although they lived in different periods, in different living conditions, their work, marked by Orthodox Christian values, represents a priestly approach at the service of society in response to the human condition and the resolution of suffering. I have emphasized the fact that religious poetry responds to the need for the sacred, for inner healing through mystical living and the redefinition of the bond between man and God. Orthodoxy emphasizes that man is not exempt from suffering, but overcoming it is done with the help of Christ.

The need for interdisciplinary study of the religious poetry of priest-poets. I have identified several reasons why the interdisciplinary study of religious poetry is the most appropriate:

- The poetic imaginary comes as a necessity of the sacred in man, the artistic and metaphorical images process biblical images.
- Religious poetry is the result of people with a high theological culture, their poetry unites the two fields, philology and theology.
- Religious poetry retains its poetic form, but is individualized by certain characteristic features and attributes by which it is distinguished from other types of poetry.
- The need for interdisciplinarity to unite the dialogue between literature and Orthodoxy.
- Reconsidering religious poetry as an integral part of Romanian literature in the modern light of interdisciplinarity.

Taking these aspects into account can change the sometimes hostile attitude of the way religious poetry is treated and of the priest-poets as authors. They are engaged, like any poet, in transferring man into light and beauty, in order to help him overcome his human condition and

suffering. The conclusions of this thesis demonstrate that religious poetry can offer surprises from a literary point of view, that it does not contradict literary exigencies. The priest-poet knows the human structure very well and responds to its needs both as a poet and as a priest. Even if it seems like an easy poem, it has a precise purpose of conveying a clear message, which could be modified by excessive metaphor and abstraction. Instead, the priest-poet is aware of his mission and exposes himself lyrically for authenticity and the implementation of Christian moral values. The words chosen spring from the divine Word and this can be distinguished with the help of interdisciplinarity.

We believe that the study of religious poetry and the lyrical destiny of the priest-poets imply a permanent effort to integrate them into the panorama of Romanian literature. In this regard, the researcher can take into account that during the period when the religious poets were in prison, Saint John Jacob of Neamt wrote and left to Christianity a treasure of teachings in lyrical format that can be capitalized. A dialogue between a man of letters and a theologian can be constructive and productive.

BIBLIOGRAFIE

I. SURSE PRIMARE

Alexandru, Ioan, *Imne*, Chișinău, Editura Litera, 1997.

Alexandru, Ioan, *Imnele iubirii*, București, Editura Cartea Românească, București, 1983.

Arghezi, Tudor, *Versuri*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1980.

Blaga, Lucian, *Poeme alese, ediție bilingvă, română-franceză*, București, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, 1998.

Blaga, Lucian, *Nebănuitele trepte, texte alese, filosofie – poezie – teatru -proză*, București, Editura Doina, 2002.

Coșbuc, George, *Poezii*, Chișinău, Editura Cartier, 1998.

Crainic, Nichifor, *Poezii alese 1914-1944*, București, Editura Roza Vânturilor, 1990.

Crainic, Nichifor, *Șoim peste prăpastie*, București, Editura Roza Vânturilor, 1990.

Damian, Theodor, *Nemitarnice*, prefață de Diaconu, Mircea, D., Botoșani, Editura, Dionis, 2005.

Damian, Teodor, *Semnul Isar*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.

Dorz, Traian, *Pe genunchii lui Iisus*, Sibiu, Editura Oastea Domnului, 2018.

Eminescu, Mihai, *Poezii*, București, Editura Prometeu, 1991.

Eminescu, Mihai, *Poezii*, București, Editura Fundației Culturale Române, ediție bilingvă română-franceză, 1999.

Goga, Octavian, *Poezii*, Chișinău, Editura Cartier, 1998.

Gyr, Radu, *Sângele temniței stigmat*, București, Editura Vremea XXI, 2003.

Iacob, Ioan, *Opere complete*, Iași, Editura Doxologia, 2010.

Lațcu, Zorica -Teodosia, *Poezii*, ediția a II-a, București, Editura Sophia, 2008.

Lațcu, Zorica -Teodosia, *Ție, Doamne, îți voi cânta* (volum editat după un manuscris de la 1959, aflat în Biblioteca „Dumitru Stăniloae”, Iași,) Editura Doxologia, 2013.

Pintea, Ioan, *Casa teslarului*, București, Editura Cartea Românească, 2009.

Pintea, Ioan, *Față către față*, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

Pintea, Ioan, *Proximități și mărturisiri*, București, Editura Cartea Românească, 2012.

Tudor, Sandu, *Caietele Preacuviosului Părinte Daniil de la Rarău, Dumnezeu-Dragoste*, București, Editura Christiana, 1999;

Tudor, Sandu, Daniil, *Hrisovul clipelor*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2016.

Voiculescu, Vasile, *Integrala operei poetice*, București, Editura Anastasia, 1999.

A. Antologii

Boatcă, Silvestru, Șovu, George, *De românească învățătură*, București, Editura Recif, 1992.

Buzași, Ioan, *Poezia religioasă românească*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2003.

Poezia religioasă română. Antologie, vol. I. De la Dosoftei la Nichifor Crainic, vol. II, De la Ion Pillat până astăzi, texte alese, Cuvânt înainte și note bibliografice de Florentin Popescu, București, Editura Minerva, 1999.

Ruga poezilor; volumul I și II, Iași, Editura Helios, 1997.

Șindrilaru, Florin, *Poet, Poezie, Destin*, Brașov, Editura Arania, 2012.

B. Colecția Părinți și Scriitori Bisericești:

Sfântul Ambrozie, *Scrieri Partea a doua*, Traducere, introducere și note de Ene, Braniște, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1994.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, traducere și introducere de Fecioru, D., București, Editura

Sfântul Vasile cel Mare, *Hexameronul*, București, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1986.

Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri Partea a doua*, Traducere, introducere și note de Ivan, Iorgu, D., București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1989.

C. Dicționare

Biedermann, Hans. *Dicționar de simboluri*. Vol. I, București, Saeculum I.O, 2002;

Chevalier, Jean & Gheerbrant, Alain. *Dicționar de simboluri*, București, Ed. Artemis, 1994

Dicționarul explicativ al limbii române, București, Editura

Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, București, Editura Albatros, 1983.

Manolescu, Nicolae, *Dicționarul general al literaturii române*, ed. de Academia Română, vol. I: A-B, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004;

Matei, Horia. C, *Lumea Antică Mic dicționar biografic*, București, Editura Danubius, 1991.

Sasu, Aurel, *Dicționar biografic al literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.

Zaciu, Mircea, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul scriitorilor români*, D-L, Editura Fundației Culturale Române, București, 1998;

Zaciu, Mircea; Papahagi, Marian; Sasu, Aurel (coordonatori), *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, Editura Albatros, București, 2000;

D. Istorii literare

Băciuț, Nicolae, *O istorie a literaturii române în interviuri*, vol. I, II, Cluj-Napoca, Editura Reîntregirea, 2005.

Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Fundația Regală Pentru Literatură și Artă, 1941;

Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II, *Poezia*, București, Editura Minerva, 1974.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române; 5 secole de literatură*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.

Micu, Dumitru, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, București, Editura Saeculum, I.O., 2000.

Piru, Alexandru, *istoria literaturii române de la început până azi*, București, Editura Univers, 1981.

Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române de la origini până la 1830*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, vol.3, București, Editura Minerva, 2006.

E. Volume de teorie și critică literară

Adam, Georgeta, *Imaginarul poeziei feminine*, București, Editura Niculescu, 2010.

Anania, Valeriu, *Rotonda ploilor aprinși. De dincolo de ape*, Iași, Editura Polirom, 2009.

Bădescu, Horia, *Memoria Ființei. Poezia și sacru*, Iași, Editura Junimea, 2008.

Blaa, Lucian, *Trilogia culturii: Geneza metaforei și sensul culturii*, vol.3, București, Editura Humanitas, 1994.

Burgos, Jean, *Pentru o poetică a imaginarului*, trad. De Gabriela Duda și Mihaela Gulea, București, Editura Univers, 1998.

Boia, Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*, traducere din limba franceză de Tatiana Mochi, București, Editura Humanitas, 2000.

Boia, Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*, Iași, Editura Polirom, 2017.

Boldea, Iulian, *De la modernism la postmodernism*, Târgu Mureș, Editura Universității Petru Maior, 2011.

Botta, Dan, *Limite și alte eseuri*, București, Editura Crater, 1996.

Braga, Corin, *Zece studii de arhetipologie*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2007.

Braga, Mircea, *Vasile Voiculescu în orizontul tradiționalismului*, București, Editura Minerva, 1984.

Buzași, Ion, *Eminescu. Studii și articole*, Reșița, Editura Timpul, 1999.

Călinescu, George, *Cronici literare și recenzii, 1932-1933*. București, Editura Minerva, 1992.

Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității*, Iași, Editura Polirom, 2005.

Cioculescu, Șerban, *Aspecte literare contemporane (1932-1947)*, București, Editura Minerva, 1972.

Cistelean, Alexandru, *Poezie și livresc*, București, Editura Cartea Românească, 1987.

Cistecan, Al., *Hieratica solitudinii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000.

Ciopraga, Constantin, *Literatura română între 1990 și 1918.*, Iași, Editura Junimea, 1970

- Ciopruga, Constantin, *Personalitatea literaturii române*, Iași, Editura Junimea, 1973.
- Damian, Theodor, *Femeia și calea mântuirii chipul poetic al femeii*, Cluj, Editura Limes, 2021.
- del Conte, Rosa, *Eminescu sau Despre Absolut*, București, Editura Humanitas, 2016.
- Delumeanu, Jean, *Frica în Occident (XIV-XVIII), O cetate asediată*, volumul II, traducere, postafață și notele de Modest Morariu, București, Editura Meridiane, 1986.
- Diaconu, A. Mircea *Poezia de la Gândirea*, București, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1997.
- Dorcescu, Eugen, *Biblice*, Timișoara, Editura Marineasa, 2003.
- Dragomirescu, Gh. N., *Mică enciclopedie a figurilor de stil*, Chișinău, Ed. Știința, 1993.
- Drăgan, Flore, *Imaginarul religios în epoca postmodernă*, Oradea, Editura Scriptum, 2009.
- Goci, Aureliu, *Geneza și structura poeziei românești în secolul XX*, București, Editura 100+1 Gramar, 2001.
- Hendriquez, Francisco, Martin, *Citind-o azi pe Sfânta Tereza*, în volumul *Castelul interior de Tereza de Acvila*, traducere de Tămaș, Cristian, Iași, Editura Ars Longa, 1995.
- Iorgulescu, Mircea, *Scriitori tineri contemporani*, București, Editura Eminescu, 1978.
- Lovinescu, Eugen, Prefață, În: *Evoluția scrisului feminin în România*. Antologie de Margareta Miller-Vergy și Ecaterina Săndulescu, Institut de arte grafice, București: Bucovina, 1935; Lovinescu, Eugen, *Aquaforte*, București, Editura Contemporană, 1941.
- Lovinescu, Eugen, *Doamna Elena Farago*. În : Opere I, Ediție îngrijită de Maria Simionescu și Alexandru George. *Studiu introductiv de Alexandru George*, Col. Scriitori români, București, Editura Minerva, 1982.
- Mancaș, Mihaela, *Limbajul artistic românesc în secolul XX*, București, Editura Științifică, 1991.
- Manolescu, Nicolae, *Despre poezie*, Brașov, Editura Aula, 2006.
- Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică - Lista lui Manolescu*, Brașov, Editura Aula, 2001.
- Micu, Dumitru, *Gândirea și gândirismul*, București, Editura Minerva, 1975.

- Munteanu, Ștefan, *Limba română artistică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
- Mușina, Alexandru, *Paradigma poeziei moderne*, Brașov, Editura Aula, 2004.
- Nedelcea, Tudor, *Prefață la Poemele nemuririi*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1995.
- Nemoianu, Virgil, *Jocurile divinității. Gândire, libertate și religie, la sfârșit de mileniu*, Iași, Editura Polirom, 2000.
- Nicoară, Simona, *Națiunea modernă*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2002.
- Nicoară, Toader, *Clio la începutul mileniului trei*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2002.
- Parpală-Afana, Emilia, *Introducere în stilistică*, Pitești, Editura Paralela 45, 1998.
- Petrescu, Aurel, *Eminescu metamorfozele creației*, București, Editura Albatros, 1985.
- Piru, Alexandru, *Poezia românească contemporană 1950-1975*, vol. II. Generația mijlocie, generația tânără, București, Editura Eminescu, 1975.
- Pop, Ion, *Poezia unei generații*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1973.
- Popa, Marian, *Femei în Istoria literaturii române de azi*, II, București, Editura Fundația Luceafărul, 2001.
- Regman, Cornel, *De la imperfect la mai puțin ca perfect*, Editura Eminescu, Galați, 1987; Rudolf, Otto, *Sacrul*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
- Rusu, Mina-Maria, *Poetica sacrului*, Iași, Editura Institutului European, 2005,
- Rusu, Liviu, *Estetica poeziei lirice*, București, Editura pentru Literatură, 1969.
- Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, volumul I, București, Editura Cartea Românească, 1978.
- Simion, Eugen, *Scriitori Români de azi*, București – Chișinău, Editura David & Litera, 1998. Steinhardt, Nicolae, *Critică la persona întâi*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, ed. 1983, ed. II, 2001.
- Ștefănescu, Alex., *Între da și nu*, București, Editura Cartea Românească, 1982.

Tomoioagă, Anca, *Psalmii în literatura română*, București, Editura Contemporanul, 2015.

Tomuș, Mircea, *Carnet critic*, București, Editura pentru literatura, 1969.

Țau, Elena, *Limbaajul operei literare*, Chișinău, Editura CEP USM, 2007.

Țeposu. G. Radu, *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.

Vera, Călin, *Alegoria și esențele*, București, Ed. Univers, 1969.

Vianu, Tudor, *Studii de literatură română*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965.

Wunenburger, Jaques, *Sacrul*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000.

Zaharia-Filipaș, Elena, *Studii de literatură feminină*, București, Editura Paideia, 2004.

E.1 Articole și studii de critică literară din volume

Blandiana, Ana, *Suntem o generație prin care poezia contemporană face punte cu marea poezie românească*, interviu realizat de Dan Rotaru în „Argeș”, martie 1978, în volumul *Cine sunt eu? (un sfert de secol de întrebări)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001.

Cistelecan, Al., *Prima doamnă a poeziei (prima cronologic)*, în *Analele Universității din Craiova, Secția Științe filologice, Literatura română și universală*, nr.1-2, 2010, apud Elena Farago, *Era o fântână. Antologie*, ediție îngrijită și cuvânt înainte de Ada Stuparu, Craiova, Editura Aius Sim Art, 2012.

Manolescu, Nicolae, *Prefață. O altă cale de a privi*, în *Literatura română postbelic. I. Poezia*, Brașov, Editura Aula, 2001.

Pop, Ion, *Prefață*, în *Față către față* de Pinteia Ioan, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

Toma, Cornel, *Postfață, Poezii*, Editura Sophia, București, 2008.

E.2 Articole din periodice

Alui Gheorghe, Adrian, *E o artă să știi să fii liber*, în revista *Ramuri*, Nr. 5, 2022.

Anania, Bartolomeu, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, *Poezia religioasă română modernă. Mari poeți de inspirație creștină*, Revista „Studii teologice”, Revista Facultăților de Teologie din Patriarhia Română, Seria a II-a, Anul XLVI, Nr. 1-3, ianuarie-iunie 1994.

- Blaga, Lucian, *Începuturile și cadrul unei prietenii*, Gândirea, XIX, nr. 4, aprilie, 1940.
- Caracostea, Dumitru, *Destinul poetic la Nichifor Crainic*, Gândirea, Nr. 4, Anul XIX, Aprilie, 1940.
- Crainic, Nichifor, *Poezia noastră religioasă*, Gândirea, XXII, nr.8, octombrie 1942.
- Crainic, Nichifor, *Insula albă*, Gândirea, Nr. 4-5, Anul XXIII, Aprilie-Mai, 1944.
- Dâncă, Lucia, *Preoția și monahismul în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur*, Ziarul Lumina, 29 aprilie 2015.
- Doinaș, Ștefan Aug., *Un genial mânuitor de limbă românească*, în „Gazeta literară”, 15 septembrie 1996.
- Dorcescu, Eugen, *Poezia mistico-religioasă. Structură și interpretare. (Poeților tineri, care îmi sunt prieteni)* în Semănătorul, Ediția on-line, iulie, 2008.
- Diaconescu, Mihail, *Părintele Ioan Pintește este unul dintre cei mai importanți poeți din istoria literaturii române*, în Răsunetul – Cotidianul bistrițenilor de pretutindeni, 06/03/2014.
- Dumitrașcu, Gheorghe, *Nichifor Crainic – teolog, om politic, poet, ideolog și publicist*, în revista ART-EMIS, 05 iunie 2022, <https://www.art-emis.ro/personalitati/nichifor-crainic-teolog-on-politic-poet-ideolog-si-publicist>
- Gârlea, Olesia, *Despre imaginar și tipurile lui*, Philologia, mai-august, 2012.
- Grigurcu, Gheorghe, *Poezia religioasă*, în Jurnalul Național, 25 iunie 2007.
- Ilie, Emanuela, *Călugărițe pe schiuri și alte revelații ale părintelui Ioan Pintește*, în Text și discurs religios, Nr.3/ 2011.
- Irimia, Dumitru, *Adevărul între cuvântul biblic și cuvântul poetic în viziunea lui Eminescu*, în revista Limba Română, Nr.5-6, Anul XIX, 2009.
- Moldovan, Ilie, *Iubirea – Taina Căsătoriei. Teologia iubirii. În Hristos și în Biserică*, vol. I, Alba Iulia, 1996;

Negrescu, Sever, *Preoția se odihnește în rugăciune și poezia se murmură în rugăciune*, în Ziarul Lumina, 20 mai 2018.

Netea, Vasile, în Orizontul, I, 1906, nr. 5-6; apud. C. D. Papastate, *Elena Farago*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975.

Petraș, Irina, *Întoarcerea poetului*, în România literară, Nr. 7/ 2020.

Popa, Savu, *Priveliști epifanice*, în O mie de semne, 18/09/2011.

Regman, Cornel, *Poezie în doi timpi*, Viața Românească, nr2/1983;

Rusu, Mina-Maria, *Despre identitate lingvistică vs. identitate culturală*, în revista Limba Română, Nr. 4, anul XXIV, 2014.

Rusu, Mina-Maria, *Re-sacralizarea lumii prin poezie*, în revista Limba Română, Nr.12, anul XV, 2005.

Rusu, Mina-Maria, *Poezia- o expresie a filantropiei*, în revista Limba Română, Nr. 4, anul XXXI, 2021.

Pușcariu, Sextil, *Profilul muzical al „Rugăciunii” lui Eminescu*, Gândirea, Nr. 4, Anul XIX, Aprilie, 1940.

Popoiu, Dumitru, Ioan, *Sfânta Euharistie în poezia Maicii Teodosia (Zoria Lațcu)*, articol în doxologia.ro.

Picioruș, Geanina, *Sfântul Ioan Iacob Hozevitul – Poetul (I)* în Teologie pentru azi.

Simuț, Ion, *Poezia – scară spre cer*, în România Literară, nr.16, 2005.

Șontacă, Daniela, *Salva, mănăstirea martirilor nășăudeni*, în Ziarul Lumina, 12 Noiembrie 2015.

Târziu, Claudiu, *Ioan Pinte: „Poezia este o formă de exprimare a frumuseții lumii, iar acolo unde este frumusețe, este și Dumnezeu*, în Formula As, Anul 2014, Nr. 1108.

Teșu, Ioan, C., *Frumosul filocalic*, în Ziarul Lumina, 24 octombrie 2009.

Vârtej, Constantin, *Recenzie la volumul Poezii-1943*, în *Cetatea Moldovei*, nr. 7 / iulie 1943.

Voncu, Răzvan, *Ioan Pinte* – bilanț de etapă, în *România Literară*, Nr. 21/2020.

Vișniec, Matei, *Scriitorii s-au povestit întotdeauna pe ei înșiși*, interviu realizat de Gulea Sever, *Libris Blog*, Ianuarie, 31, 2022.

Vrabie, Gh, *Nichifor Crainic și lirica noastră de azi*, *Gândirea*, Nr. 4, Anul XIX, Aprilie, 1940.

Vrabie, Diana, *Biblia ca sursă de inspirație pentru scriitori români*, în revista *Limba Română*, Nr.9-10, anul XXII, 2012.

F. Ediții ale Bibliei

Biblia sau Sfânta Scriptură tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2008.

F.1 Studii mitologice și filosofice

Bachelard, Gaston, *Psihanaliza focului*. În românește de Lucia Ruxandra Munteanu. Prefață: Romul Munteanu. *Col. Eseuri.*, București, Editura Univers, 1989.

Bachelard, Gaston, *Flacăra unei lumânări*. Traducere Marina Baconsky, București, Editura Anastasia, 1994.

Bachelard, Gaston, *Aerul și visele. Eseu despre imaginația mișcării*. Traducere de Irina Mavrodin, București, Editura Univers, 1997.

Bachelard, Gaston, *Poetica reveriei*. Traducere din limba franceză de Luminița Brăileanu. Prefață de Mircea Martin, Pitești, Editura Paralela 45, 2005.

Cioran, Emilian, *Lacrimi și sfinți*, București, Editura Humanitas, 2017.

Dufrenne, Mikel. *Fenomenologia experienței estetice*, București, Editura Meridiane, 1976.

Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale Imaginarului*. Traducere de Marcel Aderca. Prefață și postfață de Radu Toma, București, Editura Univers, 1977.

Durand, Gilbert, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, București, Editura Univers, 1977.

Eliade, Mircea, *Încercarea labirintului. Convorbiri cu Claude-Henri Rocquet*, București, Editura Humanitas, 1987.

Friedrich, Hugo, *Structura liricii moderne de la mijlocul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului al XX-lea. În românește de Dieter Fuhrmann*, București, Editura pentru literatura universală, 1969.

Friedrich, Hugo, *Structura liricii moderne*, București, Editura Univers, 1994.

Jean-Jacques, *Viața imaginilor*, Cluj-Napoca, Editura Cartimpex, 1998.

Liiceanu, Gabriel, *Jurnalul de la Păltiniș*, București, Editura Humanitas, 1991.

Mocanu, Titus, *Despre sublim*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1970.

Neacșu, Ioan, *Introducere în poezie – o estetică în nuce*, București, Editura Cartea Românească, 1983.

Noica, Constantin, *Cuvânt împreună pentru rostirea românească*, București, Editura Eminescu, 1987.

Steinhardt, Nicolae, *Monahul de la Rohia răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, București, Editura Revistei Literatorul, 1992.

Steinhardt, Nicolae, *Primejdia mărturisirii – Convorbiri cu Ioan Pinte*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1993.

Ursache, Petru, *Etnoestetica sau Mic Tratat de estetică a Artelor Oralității*, București, Editura Eikon, 2014.

Wunenburger, Jean-Jacques, *Filozofia imaginilor*, Iași, Editura Polirom, 2004.

F.2 Studii teologice

Alexandru, Ioan și Chira, Justinian, *Scrisori*, București, Editura Lumea credinței, 2021.

Anania, Valeriu, *Cartea deschisă a Împărăției, o însoțire liturgică pentru preoți și mireni*, Iași, Editura Polirom, 2011.

Anania, Valeriu, *Din spumele mării*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995.

Arseniev, Nicolae, *Mistica și Biserica ortodoxă*, București, Editura IRI, 1994.

Arhimandritul Sofronie, *Rugăciunea – experiența vieții veșnice*, Sibiu, Editura Deisis, 2001.

Monah Savastie Baștovoi, *Ortodoxia pentru postmoderniști. În întrebări și răspunsuri*, București, Editura Chatisma, 2010.

Bălan, Ioanichie, *Patericul românesc*, Galați, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, 1990.

Bălan, Ioanichie, *Convorbiri duhovnicești*, vol. I, Roman, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1993.

Berdiaev, Nikolai, *Sensul creației*, prefață de Pleșu, Andrei, București, Editura Humanitas, 1992.

Bria, Ion, *Destinul ortodoxiei*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1989.

Cobzaru, Dumitru, *Bătrânul cărturar și tânărul mitropolit Bartolomeu Valeriu Anania*, Cluj Napoca, Editura Renașterea, 2020.

Codreanu, Theodor, *Anamorfoze*, București, Editura Psalitic Press, 2017.

Corneanu, Nicolae, *Patristica mirabilia – Pagini din literatura primelor veacuri creștine*, Timișoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1987.

Crainic, Nichifor, *Nostalgia paradisului*, Iași, Editura Moldova, 1994.

Crainic, Nichifor, *Sfințenia Împlinirea Umanului*, Iași, Editura Moldovei și Bucovinei, 1993.

Cuviosul Siluan Ahtonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Sibiu, Editura Deisis, 2001;

Damian, Theodor, *Roua cărților*, București, Editura Danubius, 1998.

Dionisie, pseudo Areopagitul, *Despre numele divine, Teologia mistică*, Iași, Editura Institutului European, 1993.

- Giosanu, Ioachim, *Creștinismul abia începe*, Roman, Editura Filocalia, 2013.
- Jinga, Constantin, *Biblia și sacrul în literatură*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2001.
- Lossy, Vladimir, *Introducere în teologia ortodoxă*, prefață de Popescu, D., Gh., București, Editura Enciclopedică, 1993.
- Lossky, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, prefață de Răducă, Vasile, București, Editura Anastasia, 1992.
- Lucian, Tomitanul, *Cuviosul Ioan Iacob de la Neamțu (Hozevitul)*, în volumul *Sfinți Apărători ai Legii Strămoșești*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987.
- Mitropolitul Antonie de Suroj, *Creștinul ortodox în ziua de azi*, Galați, Editura Egumenita, 2022.
- Mitropolitul Antonie de Suroj, *Viața și veșnicia*, Galați, Editura Egumenita, 2021.
- Mitropolitul Serafim, *Isihasmul*, București, Editura Anastasia, 1994.
- Plămădeală, Antonie, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, București, Editura Pronostic, 1995.
- Quenot, Michael, *Icoana Fereastră spre Absolut*, prefață de Răducă, Vasile, București, Editura Enciclopedică, 1993.
- Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste, Răspunsuri către Talasie, din Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, vol. III, București, Editura Humanitas, 2005.
- Sfinții închisorilor*, Paltin, Editura Mănăstirii Petru Vodă, 2019.
- Stăniloae, Dumitru, *Ascetica și mistica creștină sau Teologia vieții spirituale*, București, Editura Casa Cărții de Știință, 1993.
- Stăniloae, Dumitru, *Iubirea creștină*, Galați, Editura Porto-Franco, 1993.
- Stăniloae, Dumitru, *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1990.
- Stăniloae, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă 2*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1997.

Stăniloae, Dumitru, *Trăirea lui Dumnezeu în ortodoxie*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1993.

Schmemann, Alexander, *Postul cel Mare*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1993.

Teșu, Ioan, C., *Frumusețea și sublimitatea preoției*, Iași, Editura Doxologia, 2010.

Ursache, Petru, *Mic tratat de estetică teologică*, București, editura Eikon, 2016.

Van Ruusbroec, Jan, *Podoaba nunții spirituale*, București, Editura Humanitas, 1995.

Vidican-Manci, Liviu, *Firescul sfințeniei – 29 de cateheze moral-duhovnicești, Sfântul Ioan Iacob Hozevitul model de nădejde în Dumnezeu*, Cluj-Napoca, Editura Universitară Cluj, 2020.

Ware, Kallistos, *Rugăciune și tăcere în spiritualitatea ortodoxă*, București, Editura Christiana, 2003.

G. Surse electronice

<https://arhiva.romlit.ro/index.pl/pillatiene>

<http://www.art-emis.ro>

<https://www.observatorcultural.ro/articol/intoarcere-la-poezie/>

<https://revistacultura.ro>

<https://ibn.idsi.md>

<http://www.observatorul.com>

<http://www.fericiticeiprigoniti.net>

<http://www.cntdr.ro>

<http://www.caietesilv>

<ane.ro/www.acadaem>

<ia.edu>

https://www.academia.edu/Imaginea_ca_modus_vivendi

<https://asociatia-alpha.ro>

<https://dspace.bcucluj.ro>

<https://luceafarul.net>

<https://rasunetul.ro>

<https://www.teologiepentruazi.ro>

<https://limbaromana.ro>

<https://omiedesemne.ro>

<https://romania-literara.ro>

<https://convorbiriliterare.ro>

<https://dexonline.ro>

<https://revistaramuri>

<https://ziarillumina>

<https://blog.libris.ro>